ARREST VAN HET HOF (TWEEDE KAMER)
VAN 8 DECEMBER 1977 [1]

Carlsen-Verlag GmbH
tegen Oberfinanzdirektion Köln
(verzoek om een prejudiciële beslissing, ingediend door het Bundesfinanzhof)

„Prentenboeken voor kinderen"

Zaak 62/77

Samenvatting

1. *Gemeenschappelijk douanetarief — Aanduiding der waren — Tariferingscriterium*

2. *Gemeenschappelijk douanetarief — Tariefpost nr. 49.01 — Uitlegging*

3. *Gemeenschappelijk douanetarief — Aanduiding der waren — Tariefpost 49.03 — Hoofdstuk 49, aantekening 5 — Uitlegging*

1. Het beslissend criterium voor de tarifering van waren moet over het algemeen worden gezocht in hun kenmerken en objectieve eigenschappen, zoals deze zijn omschreven in de tekst van de post van het gemeenschappelijk douanetarief en de aantekeningen bij de afdelingen of hoofdstukken;
2. De tekst van tariefpost nr. 49.01 moet aldus worden uitgelegd, dat onder „boeken" — zonder nadere aanduiding — werken vallen waarvan de tekst in proza — of versvorm de drager is van de informatie of de vertelling die hij ter kennis van de lezer wil brengen. Een „prentenboek" beantwoordt derhalve niet aan de tekst van post 49.01;
3. Post 49.03 en aantekening 5 bij hoofdstuk 49 moeten aldus worden uitgelegd, dat zij betrekking hebben op gekartonneerde prentenboeken voor kinderen, waarin de plaatjes nagenoeg de gehele bladzijde beslaan en het eigenlijke hoofdelement vormen, terwijl de korte bijschriften slechts een verklarende functie hebben.

In de zaak 62/77,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Bundesfinanzhof, in het aldaar aanhangig geding tussen

1 — Procestaal: Duits.

CARLSEN-VERLAG GMBH, te Reinbek,

en

OBERFINANZDIREKTION KÖLN,

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van aantekening 5 bij hoofdstuk 49 van het gemeenschappelijk douanetarief met het oog op de tariefindeling van bepaalde kinderboeken,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede Kamer),

samengesteld als volgt: M. Sørensen, kamerpresident, A. J. Mackenzie Stuart en A. Touffait, rechters,

advocaat-generaal: F. Capotorti
griffier: H. J. Eversen (adjunct-griffier)

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat de feiten en de door partijen tijdens de schriftelijke en mondelinge behandeling voorgedragen argumenten kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en het procesverloop

Blijkens de verwijzingsbeschikking heeft Carlsen Verlag, verzoekster in het hoofdgeding, de Oberfinanzdirektion Köln (OFD), verweerster in het hoofdgeding, op 26 februari 1973 gevraagd om een bindend tariefadvies voor „kinderboeken", getiteld „Teddybär, Teddybär", „Kindergarten für Tiere", „Die Mausuhr" en „Meine Freunde". Bij advies van 30 maart 1973 deelde de OFD de waren als gebonden prentenboeken voor kinderen in onder post 49.03.

Tegen dit advies stelde verzoekster administratief beroep in voor zo zover het de titels „Teddybär, Teddybär", „Die Mausuhr" en „Meine Freunde" betrof, en droeg daarbij verschillende feitelijke argumenten voor. Zoals uit de overgelegde exemplaren blijkt gaat het met name bij

de drie boeken die nog voorwerp van geschil zijn, om gebonden boeken van 12 bladzijden met grote afbeeldingen en een gedrukte tekst; elk boek bevat vijf onverscheurbare kartonnen bladen die geheel of nagenoeg geheel zijn bedrukt met gekleurde afbeeldingen, vergezeld van een bijschrift of korte vertelling. Het bijschrift bij een afbeelding in het boek „Teddybär, Teddybär" luidt bij voorbeeld: „Teddybär, Teddybär, mach dich krumm." In „Die Mausuhr" gaat een afbeelding vergezeld van de tekst: „Ticke, tacke, tur, die Maus schaut auf die Uhr. Frühstückzeit! Der Tisch ist gedeckt. Wie es den Kindern heut wieder schmeckt! Wie spät ist es?" In het boek „Meine Freunde" ten slotte zijn de afbeeldingen voorzien van teksten als: „Ich sehe noch einen Freund. Es ist ein Feuerwehrmann. Wenn es brennt, rufen die Menschen bei ihm an. Er steigt auf das Feuerwehrauto und kommt ganz schnell. Mit einem Schlauch spritzt er Wasser in die Flammen, bis das Feuer gelöscht ist."

De OFD verklaarde het beroep ongegrond. Zij stelde dat bij de betrokken boeken de aandacht van het kind voornamelijk op de afbeeldingen wordt gericht, terwijl de tekst, ofschoon niet van belang ontbloot, slechts bijzaak is.

Verzoekster in het hoofdgeding stelde tegen deze afwijzing beroep in rechte in, waarbij zij, onder verwijzing naar een vonnis in die zin van het Finanzgericht Hamburg van 25 juni 1973, concludeerde tot indeling van de boeken onder tariefpost 49.01. Volgens verzoekster gaat het om boeken met een karakteristieke tekst, dienend tot lering en vermaak, die derhalve volgens de officiële toelichtingen onder post 49.01 vallen. Een onbevooroordeeld beschouwer zal ze spontaan als „kinderboeken" en niet als „prentenboeken" kwalificeren. De te lezen of voor te lezen en te beluisteren omvangrijke tekst bevat een mededeling. Verzoekster produceert enkele rapporten die alle de nadruk leggen op de bijzondere betekenis en zelfstandigheid van de teksten, die het belangrijkste element van de boeken vormen, terwijl de afbeeldingen slechts een „illustrerende en verlevendigende" aanvulling vormen.

Op grond van de schriftelijke memories van partijen verwierp het Bundesfinanzhof aanvankelijk het beroep bij voorlopige beschikking („Vorbescheid") van 3 augustus 1976. (Na de betekening van een „Vorbescheid" kan elk der partijen binnen een maand om mondelinge behandeling verzoeken; gebeurt dit niet, dan wordt de voorlopige beslissing definitief.) Blijkbaar is het inderdaad tot een mondelinge behandeling gekomen, tijdens welke verzoekster drie deskundigenrapporten heeft overgelegd, welke door de Commissie als volgt worden samengevat:

„Volgens professor Giehrl worden de boeken gekenmerkt door ‚de doorlopende vertelling in versvorm' (‚Die Mausuhr'), of door ‚de fundamentele zelfstandigheid van de tekst'. Ook bij het boek ‚Teddybär, Teddybär' moeten de afbeeldingen, gelet op de eigen waarde van de verhalende versvorm, als een ‚aanvulling van de tekst' worden beschouwd."

„Mevrouw Ramseger ziet het boek ‚Teddybär, Teddybär' als een speelspedagogisch hulpmiddel om kinderen het naar bed gaan enigszins te vergemakkelijken, waarbij het plaatje geen doel op zich is, maar een middel om de woorden gemakkelijker van buiten te leren. Het boekje ‚Die Mausuhr' is bedoeld om kleuterschoolkinderen ‚klok kijken' te leren. De tekst geeft een pregnante uitleg van de plaatjes. Het derde boek, ‚Meine Freunde' heeft ‚zonder tekst geen betekenis of is slechts gedeeltelijk begrijpelijk'. De deskundige verklaart bovendien dat ‚de algemeen aanvaarde voorstelling van een kinderboek aanzienlijk verschilt van de definitie van post 49.03 van het douanetarief.'"

„De heer Haag, van de ‚Börsenverein des Deutschen Buchhandels' vindt dat in al deze boeken de plaatjes en de tekst onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden.

De tekst is niet bijkomstig, maar de afbeeldingen vormen een aanvulling op de tekst. De tekst brengt bij het kind het denkproces op gang dat men wil stimuleren."

Het Bundesfinanzhof heeft vervolgens bij beschikking van 19 april 1977 de behandeling van de zaak geschorst en het Hof van Justitie om een prejudiciële uitspraak verzocht. In de verwijzingsbeschikking wordt ten aanzien van de rechtssituatie het volgende opgemerkt: In geschil is of de betrokken boeken behoren tot tariefpost 49.01 („boeken, brochures, en dergelijk drukwerk, ook indien in losse vellen") dan wel tot tariefpost 49.03 („prentenalbums, prentenboeken, tekenboeken en kleurboeken, gebrocheerd, gekartonneerd, ingenaaid of ingebonden, voor kinderen"). Volgens aantekening 5 bij hoofdstuk 49 worden als prentenalbums en boeken in de zin van post 49.03 slechts aangemerkt albums en boeken voor kinderen „bei denen die Bilder vorherrschend und vom Text nicht abhängig sind" (waarin de plaatjes een overheersende plaats innemen en niet afhankelijk zijn van de tekst) [1].

In de verwijzingsbeschikking heeft het Bundesfinanzhof zijn twijfels ten aanzien van de feitelijke en rechtssituatie omschreven als volgt: „Zou men bij de indeling alleen op de tekst van post 49.03 afgaan, dan zou bij een uitlegging volgens normaal spraakgebruik de keuze stellig op deze post vallen; de boeken zijn immers wat men gewoonlijk ‚prentenboeken voor kinderen' noemt.

Doch men dient ook rekening te houden met aantekening 5 bij hoofdstuk 49 (vgl. Algemene tariferingsbepaling 1). Deze aantekening stelt als criterium of de afbeeldingen een overheersende plaats innemen en niet van de tekst afhankelijk zijn. Gaat men voor het eerste onderdeel van dit criterium (overheersende plaats) op de optisch-kwantitatieve indruk af dan valt nauwelijks te ontkennen dat deze relatief grote afbeeldingen zich aan de beschouwer sterker opdringen dan de korte teksten. Wanneer het echter ook op het belang van de tekst aankomt (zie ook de Toelichtingen van Brussel bij post 49.03: de afbeeldingen moeten het ‚wesentliche Merkmal' zijn [1], dan valt er veel voor een andere beoordeling te zeggen. In het boek ‚Meine Freunde' is de tekst zelfstandig, bevat meer dan een beschrijving van de afbeeldingen en maakt het thema van het boek duidelijk. In ‚Die Mausuhr' beschrijft de tekst weliswaar niet meer dan reeds uit de plaatjes blijkt, maar heeft hij wegens de gemakkelijk van buiten te leren rijmpjes en de herhaling van bepaalde woorden een niet te miskennen pedagogische betekenis voor het kind. Zelfs de zeer korte tekst in het boek ‚Teddybär, Teddybär' is niet van belang ontbloot, aangezien hij aan een oud kinderrijmpje is ontleend en de bewegingen van de beer toelicht, die uit de plaatjes niet zonder meer duidelijk zijn.

Tweede voorwaarde voor indeling onder post 49.03 is volgens aantekening 5 bij hoofdstuk 49 dat de afbeeldingen niet afhankelijk zijn van de tekst (‚vom Text nicht abhängig sind' [2]). Neemt men dit letterlijk, dan zal van afhankelijkheid geen sprake zijn wanneer de normale lezer voor wie het boek bestemd is, de mededeling zonder moeilijkheden aan de afbeeldingen alleen kan ontlenen. Dat zou in casu bij alle drie boeken het geval kunnen zijn, ofschoon de teksten geen bijzaak zijn. Maar deze uitlegging valt niet te rijmen met de toelichtingen van Brussel, volgens welke de boeken tot post 49.03 behoren wanneer de plaatjes het ‚wesentliche Merkmal' zijn en de tekst slechts bijzaak is (‚untergeordnete Bedeutung hat'). Hieruit zou veeleer volgen dat van afhankelijkheid van de tekst reeds sprake is wanneer de afbeeldingen weliswaar voor zichzelf spreken, maar de tekst niet zonder belang is voor een beter begrip van de afbeeldingen.

1 — De officiële Nederlandse versie luidt: „boeken welke hun waarde ontlenen aan de plaatjes en waarvan de tekst slechts bijzaak is" (N.v.d.V.).

1 — Nederlandse versie: „boeken ...) welke hun waarde ontlenen aan de plaatjes" (N.v.d.V.)

2 — Nederlandse versie: „... en waarvan de tekst slechts bijzaak is" (N.v.d.V.)

Weinig duidelijkheid brengen tenslotte de volgende twee zinnen van de toelichtingen van Brussel. Beide zeggen in wezen hetzelfde, want beide hebben betrekking op boeken die een verhaal bevatten alsmede een aantal plaatjes ter illustratie van bepaalde episoden uit dat verhaal. Alleen ten aanzien van de tekst van de betrokken boeken wordt in deze toelichtingen onderscheid gemaakt: in geval van eenvoudige onderschriften of bondig commentaar bij elk plaatje is post 49.03 van toepassing, in geval van een doorlopend verhaal post 49.01. De vraag of de tekst bijzaak is, speelt hierbij kennelijk geen rol."

Om deze redenen acht het Bundesfinanzhof het gewenst het Hof van Justitie de volgende vraag voor te leggen:

„Hoe is aantekening 5 bij hoofdstuk 49 van het gemeenschappelijk douanetarief te verstaan: moet de vraag of ‚de afbeeldingen een overheersende plaats innemen' uitsluitend vanuit optisch-kwantitatief gezichtspunt worden beantwoord of dient ook het (bijv. pedagogische) belang van afbeelding en tekst te worden afgewogen? Zijn de afbeeldingen slechts dan als ‚niet afhankelijk van de tekst' te beschouwen wanneer de wezenlijke betekenis van de afbeelding voor de normale potentiële beschouwer ook zonder tekst duidelijk is, of zijn de afbeeldingen reeds afhankelijk van de tekst wanneer deze het begrijpen van de afbeeldingen wezenlijk vergemakkelijkt?"

De verwijzingsbeschikking is ter griffie van het Hof ingekomen op 17 mei 1977. Krachtens artikel 20 van 's Hofs EEG-Statuut zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door de Commissie van de Europese Gemeenschappen.

Het Hof heeft, gehoord de advocaat-generaal, bij beschikking van 21 september 1977 besloten de zaak krachtens artikel 95, paragraaf 1, van het Reglement voor de procesvoering naar de Tweede Kamer te verwijzen.

II — Schriftelijke opmerkingen

De Commissie begint met een gedetailleerde bespreking van de feiten en het procesverloop en geeft de argumenten weer die door partijen in het hoofdgeding zijn voorgedragen. Vervolgens betoogt zij dat het Bundesfinanzhof in tweeërlei opzicht duidelijkheid wenst te verkrijgen over de betekenis van de betrokken tariefposten en de daarop betrekking hebbende toelichtingen.

Enerzijds wordt gevraagd waarvan moet worden uitgegaan bij de vraag of „de plaatjes *een overheersende plaats* innemen" in een kinderboek. Inzonderheid wenst het Bundesfinanzhof te weten of het daarbij enkel aankomt op de optisch-kwantitatieve indruk — dat wil zeggen dat de afbeelding het grootste deel van de bladzijde beslaat — dan wel of ook rekening dient te worden gehouden met „het belang van de tekst". Volgens het Bundesfinanzhof duidt het „normale spraakgebruik" eerder op de eerste mogelijkheid, terwijl de toelichtingen bij de nomenclatuur van de internationale douaneraad (toelichtingen bij de nomenclatuur van Brussel) een andere opvatting suggereren — namelijk zoals bedoeld in het tweede alternatief.

Het tweede deel van de prejudiciële vraag betreft het probleem onder welke voorwaarde de *plaatjes* als *„niet afhankelijk van de tekst"* kunnen worden beschouwd. Inzonderheid wenst het Bundesfinanzhof te weten of het voor afhankelijkheid in die zin voldoende is dat „de afbeeldingen weliswaar voor zichzelf spreken, maar de tekst niet zonder belang is voor een beter begrip van de afbeeldingen" (blz. 5 van de verwijzingsbeschikking). Volgens het Bundesfinanzhof zijn de tekst van aantekening 5 bij hoofdstuk 49 en de toelichtingen bij de Nomenclatuur van Brussel ook in dit opzicht met elkaar in tegenspraak.

Ter beantwoording van de aldus opnieuw geformuleerde vraag, wijst de Commissie met name op het volgende:

— Bij het onderscheid tussen de posten 49.01 en 49.03 komt het niet op de inhoud of het doel aan, maar op de vorm: kenmerkend voor prentenboeken is dat de informatie die zij bevatten, in en door de plaatjes wordt medegedeeld.

— Aangezien post 49.03 betrekking heeft op prentenboeken „voor kinderen", moet worden onderzocht waarin, vanuit het gezichtspunt van het kind, bij de combinatie tekst-plaatje de essentiële betekenisinhoud van de gedrukte informatie te vinden is; deze opvatting vindt steun in aantekening 5, die de criteria moet leveren voor de beslissing.

— Wil een prentenboek onder post 49.03 vallen, dan moeten volgens aantekening 5 de plaatjes een „overheersende plaats" innemen; dit houdt in de eerste plaats een kwantitatief criterium in (de afbeelding moet duidelijk groter zijn dan het tekstgedeelte), en daarnaast een criterium betreffende de inhoudelijke relatie (de plaatjes mogen niet afhankelijk zijn van de tekst).

— Gezien de verschillende taalversies van aantekening 5, moeten voor een juiste toepassing van deze criteria nog twee andere aspecten in aanmerking worden genomen; een vergelijking van die taalversies maakt duidelijk dat de plaatjes voor het kind hoofdzaak moeten zijn en de tekst slechts bijzaak.

— De wijziging (in de vorm van een corrigendum) van de Duitse en Franse tekst van aantekening 5 na de 35e vergadering van het Comité voor de Nomenclatuur van de Internationale douaneraad in april 1976 toont aan dat de andere taalversies nauwkeuriger waren en dat de opvatting van de Commissie juist is. Dit wordt voorts bevestigd door 's Raads verordening nr. 2723/76 van 8 november 1976, waarin de tekst enkel is verduidelijkt en voor de toekomst in overeenstemming is gebracht met de voorgestelde uitleg. Aantekening 5 luidt thans:

„Bilderalben und Bilderbücher für Kinder im Sinne der Tarifnr. 49.03 sind Kinderalben und -bücher, deren Hauptmerkmal Bilder sind, während dem Text nur untergeordnete Bedeutung zukommt."

(„Als ‚prentenalbums' een ‚prentenboeken' voor kinderen, in de zin van post 49.03, worden aangemerkt, albums en boeken, voor kinderen, welke hun waarde hoofdzakelijk ontlenen aan de plaatjes en waarvan de tekst slechts bijzaak is.")

— Ook al is door de wijziging van 1976 duidelijkheid geschapen over ten tijde van de litigieuze feiten geldende tekst, één vraag moet nog worden opgelost, namelijk hoe het pedagogisch element aan het kind wordt gepresenteerd. Het lijkt wel zo te zijn dat de verklarende functie van de tekst, van hoe groot pedagogisch belang deze ook moge zijn, niettemin douanetechnisch ondergeschikt kan zijn aan de plaatjes, die voor het kind de hoofdinformatiedragers zijn.

— Deze opvatting wordt bevestigd door de toelichtingen bij de Nomenclatuur van Brussel, en vooral door het voorbeeld van de geïllustreerde ABC-boekjes, waarvan het pedagogische doel ontegenzeglijk is de eerste beginselen van het alfabet of van woorden bij te brengen, en die onder tariefpost 49.03 vallen omdat het plaatje dient om het woord te doen begrijpen.

Gelet op het voorafgaande, stelt de Commissie voor de gestelde prejudiciële vraag te beantwoorden als volgt:

„Kinderboeken bestaande uit plaatjes met korte bijschriften of beknopte verhaaltjes, die naar inhoud en presentatie bestemd zijn voor nog niet schoolgaande kinderen en waarvan de bladzijden nagenoeg geheel zijn bedrukt met afbeeldingen, die voor het kind de hoofdinformatiedragers zijn terwijl de bijschriften enkel als toelichting dienen, vallen ook onder post 49.03 GDT wanneer de verklarende bijschriften, resp. beknopte verhaaltjes het kind een zeer bepaalde, pedagogisch bewust gekozen betekenis der plaatjes moeten bijbrengen, welke zonder

die bijschriften of korte verhaaltjes niet zonder meer duidelijk zou zijn."

III — Mondelinge behandeling

Tijdens de mondelinge behandeling op 13 oktober 1977 hebben Carlsen Verlag, ten deze vertegenwoordigd door K. Bath, en de Commissie, ten deze vertegenwoordigd door haar gemachtigde M. Beschel, de in de loop van de schriftelijke behandeling voorgedragen argumenten toegelicht; daarbij zijn ook bepaalde door het Hof opgeworpen punten gepreciseerd.

Carlsen-Verlag heeft er nadrukkelijk op gewezen dat de vraag slechts kan worden beantwoord wanneer men ze beziet vanuit het oogpunt van kinderen en hun bijzonder gedrag. Kinderen begrijpen een tekst pas volledig wanneer er een afbeelding bij staat; deze dient slechts voor een beter begrip en de kwantitatieve betekenis ervan moet buiten beschouwing blijven. Een kinderboek brengt informatie over op kinderen en hiermee moet bij de keuze van de criteria rekening worden gehouden; dit blijkt ook uit de op 8 november 1976 aangebrachte wijziging in de betrokken tekst (verordening nr. 2723/76 van de Raad). Deze tekstwijziging mag de toepassingsdatum van het te wijzen arrest niet veranderen, aangezien men rekening dient te houden met de Duitse constitutionele beginselen van rechtszekerheid en gewettigd vertrouwen.

Volgens de *Commissie* is juist de bepaling die is vastgesteld ter afbakening van twee tariefposten en ter vergemakkelijking van het onderscheid, de oorzaak van de moeilijkheden waarmee het Bundesfinanzhof en het Hof zijn geconfronteerd: ook de Commissie vindt dat rekening moet worden gehouden met de omstandigheid dat de boeken bestemd moeten zijn voor kinderen en voor hun bijzondere denkwereld. In dit opzicht zijn er drie mogelijkheden:

- ofwel de betekenis blijkt uit het plaatje en de tekst is niet van beslissend belang;
- ofwel er bestaat een zekere gelijkheid tussen beide elementen, zodat het geheel pas zin krijgt door combinatie daarvan;
- ofwel de tekst brengt de betekenis over en het plaatje speelt, zoals in het klassieke geïllustreerde boek, slechts een ondergeschikte rol.

Deze abstracte indeling kan stellig niet alle moeilijkheden oplossen, maar brengt in ieder geval duidelijkheid in het GDT zelf. Praktisch gezien berust een combinatie tussen plaatje en tekst noodzakelijkerwijze op de veronderstelling dat deze twee elementen bij elkaar horen en een geheel vormen. In het kader van deze eenheid gaat het erom welk van beide elementen het zwaarst weegt, en deze vraag moet in abstracto worden beantwoord, zoals de Commissie heeft voorgesteld.

Partijen hebben vervolgens geantwoord op enkele vragen van het Hof.

Overwegende dat de advocaat-generaal ter terechtzitting van 17 november 1977 conclusie heeft genomen.

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat het Bundesfinanzhof bij beschikking van 19 april 1977, ingekomen ten Hove op 17 mei 1977, krachtens artikel 177 EEG-Verdrag heeft verzocht om uitlegging van aantekening 5 bij hoofdstuk 49 van het gemeenschappelijk douanetarief;

dat deze interpretatievraag is gerezen in het kader van een geschil over de tarifering van kinderboeken, getiteld „Teddybär, Teddybär", „Die Mausuhr" en „Meine Freunde", welke uit Japan in de Bondsrepubliek Duitsland waren ingevoerd;

dat de Oberfinanzdirektion Köln deze gebonden boeken, bestaande uit 5 onverscheurbare bladen van karton, elk nagenoeg geheel bedrukt met grote gekleurde afbeeldingen vergezeld van een bijschrift of korte vertelling, bij advies van 30 maart 1973 heeft ingedeeld onder tariefpost 49.03, luidende als volgt: „Prentenalbums, prentenboeken, tekenboeken en kleurboeken, gebrocheerd, gekartonneerd, ingenaaid of ingebonden, voor kinderen";

dat de importeur deze indeling heeft betwist met het argument dat het in casu gaat om boeken waarin de tekst het voornaamste element („wesentliche Merkmal") vormt, dienende tot lering en vermaak, en vallende onder post 49.01: „Boeken, brochures en dergelijk drukwerk, ook indien in losse vellen";

2 Overwegende dat aantekening 5 bij hoofdstuk 49 luidt als volgt: „Als ‚prentenalbums' en ‚prentenboeken' voor kinderen, in de zin van post 49.03, worden aangemerkt, albums en boeken, voor kinderen, welke hun waarde ontlenen aan de plaatjes en waarvan de tekst slechts bijzaak is" („... bei denen die Bilder vorherrschend und vom Text nicht abhängig sind");

3 Overwegende dat het beslissend criterium voor de tarifering van waren over het algemeen moet worden gezocht in hun kenmerken en objectieve eigenschappen, zoals deze zijn omschreven in de tekst van de post van het gemeenschappelijk douanetarief en de aantekeningen bij de afdelingen of hoofdstukken;

4 Overwegende dat de tekst van post 49.01 aldus moet worden verstaan, dat een produkt dat de kenmerken van de thans in geding zijnde waar bezit, niet kan worden gerekend tot „brochures" – werken die uit een klein aantal, slechts tekst bevattende bladzijden bestaan en die niet als geïllustreerde tijdschriften zijn te beschouwen – noch tot „dergelijk drukwerk";

dat deze post aldus moet worden uitgelegd, dat onder „boeken" – zonder nadere aanduiding – werken vallen waarvan de tekst in proza- of versvorm de drager is van de informatie of de vertelling die hij ter kennis van de lezer wil brengen;

dat de aard van de onderhavige werken, waarbij het immers om „prentenboeken" gaat, derhalve niet beantwoordt aan de tekst van post 49.01;

5 Overwegende dat post 49.03 betrekking heeft op „prentenalbums, prentenboeken ... gekartonneerd ... voor kinderen";

dat deze formulering ook werken als die in geding omvat, welke zonder meer onder de omschrijving „prentenalbum, gekartonneerd, voor kinderen" kunnen worden gebracht;

dat de uitlegging van de tekst van post 49.03 op zich derhalve geen twijfel kan doen rijzen over de indeling van de betrokken waar onder deze post;

6 Overwegende dat de moeilijkheid in deze zaak voortvloeit uit de formulering van aantekening 5 bij hoofdstuk 49 betreffende de interpretatie van post 49.03;

dat de tekst van deze aantekening het Bundesfinanzhof ertoe heeft gebracht de volgende vraag te stellen:

„Hoe is aantekening 5 bis hoofdstuk 49 van het gemeenschappelijk douanetarief te verstaan: moet de vraag of ‚de afbeeldingen een overheersende plaats innemen' uitsluitend vanuit optisch-kwantitatief gezichtspunt worden beantwoord, of dient ook het (bijv.) pedagogisch belang van afbeelding en tekst te worden afgewogen? Zijn de afbeeldingen slechts dan als ‚niet afhankelijk van de tekst' te beschouwen wanneer de wezenlijke betekenis van de afbeelding voor de normale potentiële beschouwer ook zonder tekst duidelijk is, of zijn de afbeeldingen reeds afhankelijk van de tekst wanneer deze het begrijpen van de afbeeldingen wezenlijk vergemakkelijkt?"

7 Overwegende dat het blijkens de formulering van deze vraag erom gaat of een voor nog niet schoolgaande kinderen bestemde uitgave, waarin de plaatjes nagenoeg de gehele bladzijde beslaan en aldus een overheersende plaats innemen, in plaats van onder de bijzondere post 49.03 onder de algemene post 49.01 kan worden ingedeeld wanneer de tekst niet slechts reliëf verleent aan gegevens die reeds visueel aan de plaatjes kunnen worden ontleend, doch deze ook verrijkt met ideeën die uit de plaatjes alleen niet blijken;

8 Overwegende dat uit de tekst van aantekening 5 bij hoofdstuk 49 volgt dat voor gekartonneerde prentenalbums of prentenboeken voor kinderen post 49.03 op grond van de geschreven tekst slechts dan niet in aanmerking komt, wanneer die tekst een doorlopend verhaal bevat en niet enkel van episodische aard is, en hij voorts vergezeld gaat van plaatjes die het verhaal illustreren;

dat de plaatjes slechts dan afhankelijk zijn van de tekst, wanneer de eigenlijke hoofdinhoud van het boek in de tekst te vinden is en de plaatjes enkel als illustratie daarvan dienen;

9 Overwegende dat uit de tekst van post 49.03, zoals aangevuld door aantekening 5 bij hoofdstuk 49, volgt dat gekartonneerde prentenboeken of -albums voor kinderen slechts dan buiten deze tariefpost kunnen vallen, wanneer de tekst een eigen belang blijkt te bezitten, een geheel zelfstandige waarde heeft en, los van de plaatjes, op zichzelf staat;

dat zo gezien post 49.03 en aantekening 5 bij hoofdstuk 49 aldus moeten worden uitgelegd, dat zij betrekking hebben op gekartonneerde prentenboeken voor kinderen, waarin de plaatjes nagenoeg de gehele bladzijde beslaan en het eigenlijke hoofdelement vormen, terwijl de korte bijschriften slechts een verklarende functie hebben;

10 Overwegende dat weliswaar de rechter slechts acht kan slaan op de ten tijde van de litigieuze feiten geldende voorschriften, doch het niet zonder belang is te constateren — zonder dat dit argument in het kader van bovenstaande redenering een rol speelt — dat aantekening 5 bij hoofdstuk 49 om wille van een harmonisatie van de verschillende taalversies bij corrigendum van 23 juni 1976 aldus is gewijzigd, dat zij de gevonden oplossing bevestigt;

Ten aanzien van de kosten

11 Overwegende dat de kosten door de Commissie wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen;

dat de procedure ten aanzien van partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede Kamer),

uitspraak doende op de door het Bundesfinanzhof bij beschikking van 19 april 1977 gestelde vragen, verklaart voor recht:

Tariefpost nr. 49.03 en aantekening 5 bij hoofdstuk 49 moeten aldus worden uitgelegd, dat zij betrekking hebben op gekartonneerde prentenboeken voor kinderen, waarin de plaatjes nagenoeg de gehele bladzijde beslaan en het eigenlijke hoofdelement vormen, terwijl de korte bijschriften slechts een verklarende functie hebben.

Sørensen Mackenzie Stuart Touffait

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op acht december negentienhonderdzevenenzeventig.

De adjunct-griffier

H. J. Eversen

De president van de Tweede Kamer

M. Sørensen

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL F. CAPOTORTI VAN 17 NOVEMBER 1977 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

1. De onderhavige procedure komt voort uit een zaak die aanhangig is bij het Duitse Bundesfinanzhof en betrekking heeft op de tarifering van prentenboeken die hoofdzakelijk bestemd zijn voor nog niet schoolgaande kinderen. De boeken in geding bestaan uit twaalf onverscheurbare kartonnen bladen, welke nagenoeg geheel zijn bedrukt met afbeeldingen vergezeld van enkele regels tekst. Deze tekst beschrijft of becommentarieert de afbeelding en voegt er in sommige gevallen gegevens of gedachten aan toe die niet rechtstreeks aan de afbeelding kunnen worden ontleend. Sommige van deze uitgaven hebben ook een didactisch doel: bij voorbeeld de kleuter te leren klok kijken of hem het maatschappelijk nut van bepaalde beroepen duidelijk te maken. Aangezien het Hof in procedures krachtens artikel 177 EEG-Verdrag slechts bevoegd is de gemeenschapsbepalingen uit te leggen zonder deze op het concrete geval te kunnen toepassen, acht ik het niet nodig

1 — Vertaald uit het Italiaans.